

Sygn. akt V ACa 218/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 maja 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – Wydział V Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Renata Artska
Sędziowie:	SA Włodzimierz Gawrylczyk SO del. Ewa Tomaszewska (spr.)
Protokolant:	stażysta Karolina Petruczenko

po rozpoznaniu w dniu 22 maja 2014 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa P. W.

przeciwko Syndykowi masy upadłości (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ż.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w B.

z dnia 18 grudnia 2013 r. sygn. akt I C 142/12

I. oddała apelację;

II. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 2.000 (dwa tysiące) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego i nie obciąża pozwanego pozostałymi kosztami tego postępowania.

Na oryginale właściwe podpisy.

Sygn. akt V ACa 218/14

UZASADNIENIE

Powód P. W. wniósł pozew o pozbawienie w całości wykonalności tytułu wykonawczego- nakazu zapłaty Sądu Okręgowego w B. z dnia 16 grudnia 2010r. sygn. akt VIII (...), opatrzonego klauzulą wykonalności przez tenże Sąd postanowieniem z dnia 28 sierpnia 2011r. zasądzającego od P. W. na rzecz pozwanego Syndyka masy upadłości (...) sp. z o.o. kwotę 514 365,82 zł wraz z ustawowymi odsetkami oraz kosztami procesu. Zdaniem powoda zobowiązanie wynikające z tytułu wykonawczego wygasło, albowiem powód dokonał potrącenia przysługującej mu w stosunku do (...) sp. z o.o. wierzytelności w kwocie 524 455,84 zł ze swoim długiem wobec tejże spółki w kwocie 514 365,82 zł objętej tytułem wykonawczym wskazanym w pozwie. Powód wskazał, iż dowodem na istnienie wierzytelności powoda wobec spółki są faktury wystawione przez niego na rzecz przedmiotowej spółki. Powód wskazał, że potrącenie miało

miejsce przed ogłoszeniem upadłości ww. spółki i oświadczenie o potrąceniu zostało złożone przez powoda należycie umocowanemu członkowi zarządu tj. B. W. 29 września 2008r., co powoduje, że zobowiązanie wygasło.

W odpowiedzi na pozew pozwany Syndyk masy upadłości (...) sp. z o.o. w Ż. wniósł o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie kosztów procesu wskazując, że powód domaga się pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego, opierając się na okolicznościach, które zmierzają do ponownego merytorycznego rozpoznania sporu już rozpoznanego i zakończonego prawomocnym nakazem zapłaty wydanym przez Sąd Okręgowy w B. pod sygn. akt VIII GNc (...)a mające rzekomo miejsce jeszcze przed wytoczeniem powództwa w sprawie VIII GNc (...). Ponadto pozwany podniósł, iż w toku postępowania upadłościowego powód zgłosił Sędziemu Komisarzowi wierzytelność w kwocie 10 090 zł, która wynikała z potrącenia wierzytelności powoda wobec upadłego i jest kwotą tożsamą z kwotą, na którą powód powołuje się w pozwie w niniejszej sprawie. Pozwany wskazał, że wierzytelność zgłoszona przez powoda nie została uznana i uzupełniająca lista wierzytelności jest prawomocna (k. 102-104)

Pismem procesowym z dnia 23 maja 2012r. powód sprecyzował, że dochodzi swojego roszczenia w oparciu o przesłankę spełnienia świadczenia w sytuacji, gdy zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie. Powód wskazał, że wniósł od nakazu zapłaty zarzuty, w których powołał się na fakt spełnienia świadczenia -potrącenie. Zarzut potrącenia nie został w sposób merytoryczny rozpatrzony, z uwagi na okoliczność, iż zarzuty zostały odrzucone z przyczyn formalnych tj. braku uiszczenia opłaty sądowej z uwagi na prawomocne oddalenie wniosku o zwolnienie od ponoszenia tychże kosztów. Powód wskazał również, iż odmowa uznania potrącenia na liście wierzytelności nie ma powagi rzeczy osądzonej i wierzyciel może skorzystać z zarzutu potrącenia w razie wytoczenia powództwa przez syndyka (k. 119-122).

Wyrokiem z dnia 18 grudnia 2013 r. Sąd Okręgowy w B. oddalił powództwo oraz rozstrzygnął o kosztach postępowania.

Rozstrzygnięcie swoje Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach i rozważaniach:

Powód współpracował ze spółką (...) sp. z o.o. w Ż. świadcząc usługi transportowe i wynajmując budynki oraz wykonując szereg innych usług na rzecz spółki, a także dokonując zakupów różnych materiałów. Powód był również większościowym udziałowcem powyższej spółki. Powód dokonywał ze spółką (...) wzajemne rozliczenia do września 2008r.

Postanowieniem z dnia 7 maja 2009r. Sąd Rejonowy w B. ogłosił upadłość (...) sp. z o.o. w Ż.. W dniu 18 czerwca 2010r. powód zgłosił Sędziemu Komisarzowi swoją wierzytelność wobec upadłego wraz z oświadczeniem o potrąceniu, wskazując tożsame jak w niniejszym postępowaniu dowody-faktury na kwotę 524 455,84 zł. W toczącym się postępowaniu upadłościowym spółki (...) potrącenie dokonane przez P. W. nie zostało uwzględnione i zgłoszona wierzytelność nie została uznana.

W dniu 16 grudnia 2010r. Sąd Okręgowy w B. w sprawie o sygn. akt VIII (...) wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, w którym nakazał P. W. aby zapłacił Syndykowi masy upadłości (...) sp. z o.o. w Ż. kwotę 514 365,82 zł wraz ustawowymi odsetkami oraz kosztami procesu.

Od powyższego nakazu zapłaty P. W. wniósł zarzuty, które Sąd odrzucił prawomocnym postanowieniem z dnia 30 czerwca 2011r., albowiem nie została uiszczona opłata sądowa, zaś wnioski o zwolnienie od kosztów sądowych zostały prawomocnie oddalone. Przedmiotowy nakaz zapłaty uprawomocnił się z dniem 13 lipca 2011r.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił przede wszystkim w oparciu o przedłożone przez strony dokumenty oraz na podstawie ww. dokumentów znajdujących się w aktach sprawy o sygn. VIII (...). Wskazany wyżej dowodem Sąd ten dał wiarę, albowiem ich autentyczność nie budziła jego wątpliwości. Ponadto Sąd Okręgowy uznał za wiarygodne zeznania świadków oraz powoda w zakresie istnienia ścisłej współpracy pomiędzy powodem a spółką (...) i dokonywaniem wzajemnych kompensat i rozliczeń, mających miejsce przed wydaniem nakazu zapłaty tj. przed grudniem 2010 roku. Sąd meriti nie badał wysokości zadłużenia powoda względem spółki przed grudniem 2010r.,

albowiem powyższe było przedmiotem rozpoznania przez Sąd Okręgowy B. w sprawie o sygn. akt VIII (...). Wobec powyższego wiarygodność zeznań świadków oraz powoda na tą okoliczność nie podlegały ocenie tego Sądu.

Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 10 grudnia 2013r. oddalił wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z dziedziny rachunkowości, oddalił wniosek o zobowiązanie M. J. do złożenia dokumentów księgowych spółki (...) oraz oddalił wniosek o zwrócenie się do Prokuratury Apelacyjnej w K. o wskazanie miejsca przechowywania dokumentów spółki (...) i przeprowadzenie z nich dowodów, które zostały zgłoszone przez pełnomocnika powoda pismem procesowym z dnia 25 stycznia 2013r. (k. 310-313) oraz pismem procesowym z dnia 2 października 2013r. (k. 421-422), albowiem przeprowadzenie żądanych dowodów nie miało znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy w świetle podstawy prawnej niniejszego powództwa.

Powód domagał się pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym przez Sąd Okręgowy w B. w dniu 16 grudnia 2010r. w oparciu o przepis art. 840§ 1 pkt 2 k.p.c., który stanowi, że dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane; gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może powództwo oprzeć także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, a także zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie.

Jak zaakcentował Sąd Okręgowy, powód domagając się pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności oparł się na zarzucie spełnienia świadczenia poprzez dokonanie w 2008 roku potrącenia, a zatem przed wydaniem przedmiotowego tytułu wykonawczego. Zarzut potrącenia nie był przedmiotem merytorycznego rozpoznania przez Sąd Okręgowy w B. w sprawie o zapłatę o sygn. akt VIII (...), albowiem wniesione pismem procesowym z dnia 5 stycznia 2011r. przez P. W. zarzuty od nakazu zapłaty nie zostały opłacone co skutkowało ich odrzuceniem i uprawomocnieniem nakazu zapłaty z dniem 13 lipca 2011 r.

W ocenie Sądu Okręgowego, podstawą powództwa z art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. nie może być zarzut spełnienia świadczenia, jeżeli nie został on podniesiony w postępowaniu rozpoznawczym. Nierozpoznanie przez Sąd zarzutów nastąpiło na skutek zaniechania dłużnika - P. W., który nie uiścił wymaganej opłaty sądowej i nie został zwolniony od ponoszenia kosztów sądowych. Zgodnie bowiem z treścią art. 494 k.p.c. Sąd odrzuca zarzuty wniesione po upływie terminu, nieopłacone lub z innych przyczyn niedopuszczalne, jak również zarzuty, których braków pozwany nie usunął w terminie. Nakaz zapłaty, przeciwko któremu nie wniesiono skutecznie zarzutów ma skutki prawomocnego wyroku. Wskazać należy, że z chwilą uprawomocnienia się wyroku dochodzi do prekluzji materiału faktycznego sprawy, w której został on wydany. Oznacza to, że jeżeli określone okoliczności i oparte na nich zarzuty lub wypływające z nich wnioski istniały i dały się sformułować w chwili zamknięcia rozprawy, lecz strona skutecznie ich nie podniosła lub nie przytoczyła, podlegają prekluzji. W orzecznictwie podniesiono, że prekluzyjny skutek prawomocności oraz powagi rzeczy osądzonej jest niezależny od tego, czy strona ponosi winę w zaniechaniu przytoczenia określonych okoliczności lub podniesienia właściwych zarzutów. Tylko wyjątkowo strona może powołać się po uprawomocnieniu wyroku na okoliczności sprawy występujące przed jego wydaniem, jednakże powództwo przeciwegzekucyjne nie należy do tych wyjątków - vide uchwała Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2012r. III CZP 16/12, OSNC 2012/11/129. Sąd Najwyższy w powyższej uchwale podkreślił, iż podstawą powództwa opozycyjnego nie mogą być zarzuty skierowane przeciwko orzeczeniu, zmierzające do zmiany jego treści, a takie działalnie podjął powód w niniejszym postępowaniu. W uzasadnieniu wskazanej wyżej uchwały Sąd Najwyższy wskazał, że w judykaturze jednomyślnie podkreślano jako rzecz oczywistą, że przedmiotem rozpoznania w sprawie wszczętej powództwem opozycyjnym nie mogą być zdarzenia istniejące przed powstaniem tytułu korzystającego z powagi rzeczy osądzonej, gdyż wówczas jego uwzględnienie prowadziłoby do zanegowania tej powagi i zakwestionowania prawomocnych orzeczeń, co jest - ze względu na pryncypia procesowe - niedopuszczalne (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 1997 r., I CKN 83/97, niepubl., z dnia 4 lutego 1998 r., II CKN 591/97, niepubl., z dnia 16 września 1999 r., II CKN 475/98, niepubl., z dnia 19 stycznia 1999 r., II CKN 188/98, niepubl. lub z dnia 28 października 2004 r., V CK 140/04, niepubl.). Ponadto

podkreśla się, że sąd rozpoznający powództwo opozycyjne jest bezwzględnie związany wyrokiem wydanym w sprawie między wierzycielem a dłużnikiem co do ustalonego w sentencji obowiązku świadczenia.

Sąd Okręgowy podzielił pogląd Sądu Najwyższego przedstawiony w powołanej uchwale z dnia 23 maja 2012r., że zagadnienie dopuszczalności oparcia powództwa przeciwegzekucyjnego na zarzucie spełnienia świadczenia w przypadku, gdy zarzut ten nie został rozpoznany w sprawie, w której wydano tytuł egzekucyjny nie należy rozpatrywać stosując wyłącznie wykładnię językową art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., na którą powołuje się powód, gdyż jej wyniki podważają podstawowe zasady procesu cywilnego w postaci prawomocności materialnej orzeczeń co do istoty sprawy oraz ich powagi rzeczy osądzonej. Należy stosować wykładnię celowościową i funkcjonalną, według których zarzut spełnienia świadczenia jest dopuszczalny tylko wtedy, gdy ze względu na ustanowiony ustawą zakaz nie mógł być rozpoznany w sprawie, w której wydano tytuł egzekucyjny.

W niniejszej sprawie nie mamy jednak do czynienia z taką sytuacją. Zarzuty skarżącego przeciwko nakazowi zapłaty wydanego przez Sąd Okręgowy w B. w sprawie o sygn. akt VIII (...) zostały odrzucone z uwagi na brak opłaty, w związku z czym nie były badane merytorycznie podniesione w ich treści zarzuty, w tym zarzut spełnienia świadczenia poprzez potrącenie, z powołaniem się na te same dowody, jak w niniejszej sprawie. Powyższe nie może stanowić skutecznej podstawy powództwa opozycyjnego, gdyż prowadziłoby to do wzruszenia prawomocnego nakazu zapłaty. Jak wyżej wskazano, powództwo opozycyjne nie może zmierzać do wzruszenia ustaleń stojących za prawomocnym orzeczeniem ani do wydania odmiennego rozstrzygnięcia co do rozszczenia procesowego istniejącego w chwili zakończenia postępowania przez Sąd Okręgowy w B.. Sąd rozpoznający powództwo opozycyjne jest bowiem bezwzględnie związany prawomocnym nakazem zapłaty, który korzysta z walorów prawomocności oraz powagi rzeczy osądzonej wyroków.

Nie mogą być podstawą powództwa opozycyjnego zarzuty skierowane przeciwko orzeczeniu, zmierzające do zmiany jego treści. Przedmiotem rozpoznania w sprawie wszczętej powództwem opozycyjnym nie mogą być zdarzenia istniejące przed powstaniem tytułu korzystającego z powagi rzeczy osądzonej, gdyż wówczas jego uwzględnienie prowadziłoby do zanegowania tej powagi i zakwestionowania prawomocnych orzeczeń, co jest niedopuszczalne. Sąd rozpoznający powództwo opozycyjne jest bezwzględnie związany wyrokiem wydanym w sprawie między wierzycielem a dłużnikiem co do ustalonego w sentencji obowiązku świadczenia. Z tego względu - przy orzekaniu na podstawie art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., gdy tytułem egzekucyjnym jest orzeczenie sądu - uwzględnia wyłącznie zdarzenia, które nastąpiły po wydaniu tego wyroku (vide wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 20 lutego 2013r. I ACa 1168/12, LEX nr 1311983).

Sąd I instancji podkreślił, że zarzut potrącenia mógł być podniesiony przez skarżącego w sprawie o zapłatę przed Sądem Okręgowym w B. w sprawie VIII (...), przy uwzględnieniu prawem przewidzianych środków zaskarżenia. Powód P. W. w sprawie o sygn. akt VIII (...) był reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, nie był pozbawiony możliwości działania, znał okoliczności sprawy i wszelkie zarzuty dotyczące spełnienia świadczenia i dokonanego w 2008 roku potrącenia mógł skutecznie podnosić w zarzutach od nakazu zapłaty. Powództwo opozycyjne, z przyczyn przywołanych wyżej, nie może pełnić funkcji dodatkowego środka zaskarżenia, wnoszonego od prawomocnego nakazu zapłaty.

Mając na uwadze powyższe powództwo z powodu braku spełnienia przesłanki z art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. podlegało oddaleniu (punkt 1 wyroku).

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu zasądając od powoda na rzecz pozwanego na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1349) kwotę 7 200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (punkt 2 wyroku). W ocenie tego Sądu w niniejszej sprawie brak jest podstaw do ustalenia kosztów zastępstwa procesowego w podwójnej wysokości zgłoszonej przez pełnomocnika pozwanego, albowiem charakter sprawy, a także niezbędny nakład jego pracy nie uzasadnia powyższego żądania.

Ponadto kosztami sądowymi od ponoszenia których zwolniony był powód Sąd Okręgowy, na podstawie art. 113 ust. 1 a contrario ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, obciążył Skarb Państwa (punkt 3 wyroku).

Z rozstrzygnięciem powyższym nie zgodził się powód wywodząc apelację, w której zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w B. w części oddalającej powództwo (I punkt sentencji wyroku), oraz w części dotyczącej kosztów zastępstwa procesowego (II punkt sentencji wyroku).

Zaskarżonemu wyrokowi powód zarzucił:

I/ Niewyjaśnienie wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, wskutek naruszenia przepisów procedury, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, tj.:

1/ art. 328 § 2 KPC poprzez przedstawienie przez Sąd orzekający w sposób niepełny stanu faktycznego niniejszej sprawy, w szczególności poprzez całkowite pominięcie kwestii spełnienia świadczenia (potrącenia), a co za tym idzie nieustosunkowanie się do twierdzeń świadków oraz powoda (wyartykułowanych tak w pismach procesowych jak i w toku przesłuchania), oraz wynikających z dowodów w postaci dokumentów, a dotyczących w/w kwestii;

II/ Sprzeczność istotnych ustaleń faktycznych z zebrany w sprawie materiałem dowodowym wskutek naruszenia przepisów procedury, które mogło mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, tj.:

1/ art. 233 § 2 KPC, a mianowicie:

a/ dokonanie oceny materiału dowodowego w sposób niewszechstronny, tj. z pominięciem aspektu dot. spełnienia świadczenia (potrącenia), a w szczególności z pominięciem twierdzeń powoda i wyartykułowanych w piśmie z dnia 20 listopada 2012 roku (sporządzonym po analizie dokumentacji znajdującej się w siedzibie pozwanego), wskazujących na nieprawidłowości w operacjach rachunkowych dokonywanych przez pozwanego;

b/ dokonanie oceny materiału dowodowego w sposób sprzeczny z zasadami logicznego rozumowania poprzez przyjęcie, że stan faktyczny przedstawiony w pozwie oraz w późniejszych pismach procesowych i poparty stosownymi dowodami nie uzasadnia zastosowania przepisu art. 840 § 1 pkt. 2 KPC;

III/ Inne naruszenie przepisów procedury, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, tj.:

1/ art. 217 KPC w zw. z art. 227 KPC w zw. z art. 278 § 1 KPC poprzez oddalenie wniosku dowodowego o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z dziedziny rachunkowości;

2/ art. 217 KPC w zw. z art. 227 KPC w zw. z art. 248 § 1 w zw. z art. 249 § 1 poprzez oddalenie wniosku dowodowego o zobowiązanie M. J. do złożenia dokumentów księgowych spółki (...) sp. z o.o., oraz oddalenie wniosku dowodowego o zwrócenie się do Prokuratury Apelacyjnej w K. o wskazanie miejsca przechowywania dokumentów spółki (...) sp. z o.o. i przeprowadzenie z nich dowodów szczegółowo wskazanych przez powoda w piśmie procesowym z dnia 2 października 2013 roku;

3/ art. 217 KPC w zw. z art. 227 KPC w zw. z art. 248 § 1 w zw. z art. 249 § 1 poprzez nieustosunkowanie się przez Sąd orzekający do wniosku dowodowego wyartykułowanego przez powoda w piśmie procesowym z dnia 25 stycznia 2013 roku, a dotyczącym zobowiązania pozwanego do udostępnienia dokumentów księgowych (...) sp. z o.o. znajdujących się w archiwum, tj. wpłat oraz wypłat dot. spółki (...) oraz powoda obrazujących stan wzajemnych rozliczeń w latach 2006, 2007 oraz do końca września 2008 roku, a nadto dokumentów w postaci zawieranych w latach 2006, 2007 oraz 2008 umów między stronami, a w konsekwencji nieustosunkowanie się przez Sąd do kwestii wniosku dowodowego o dopuszczenie dowodu z w/w dokumentów;

4/ art. 840 § 1 pkt. 2 poprzez jego niezastosowanie w sprawie w sytuacji, gdy wszelkie przesłanki wynikające z w/w regulacji w sprawie niniejszej zostały spełnione.

Powołując się na powyższe, na zasadzie art. 368 § 1 pkt. 5 k.p.c. skarżący domagał się:

I/ zmiany zaskarżonego wyroku w pkt. I i uwzględnienia powództwa w całości jak również zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych za postępowanie przed Sądem pierwszej instancji;

II/ zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie przed Sądem drugiej instancji według norm przepisanych;

ewentualnie, na wypadek nieuwzględnienia powyższych wniosków:

III/ uchylenia wyroku w zaskarżonej części i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I pierwszej instancji oraz pozostawienia temuż Sądowi rozstrzygnięcia co do kosztów postępowania apelacyjnego.

W uzasadnieniu skarżący argumentował, że wyrok Sąd Okręgowy w B. nie jest prawidłowy.

Zdaniem powoda, wbrew twierdzeniom sądu orzekającego, regulacja przepisu art. 840 § 1 pkt. 2 k.p.c. nie może być interpretowana z całkowitym pominięciem wykładni językowej. I tak, w pierwszej kolejności wskazać należy, iż przedmiotowa regulacja podzielona jest na dwie jednostki redakcyjne, oddzielone od siebie średnikiem. Średnik, jako znak interpunkcyjny - co jest wiedzą powszechną - służy do oddzielenia od siebie wyłącznie samodzielnych gramatycznie i logicznie członów zdania złożonego. Inaczej rzecz ujmując, średnik służy do oddzielenia pojedynczych zdań, samodzielnych pod względem myślowo — pojęciowym. Powyższe prowadzi do wniosku, że po pierwsze przesłanki wyrażone w pierwszym zdaniu (kończącym się średnikiem), a dotyczące się momentu powstania zdarzeń, wskutek których zobowiązanie wygasło, tj. po uprawomocnieniu się orzeczenia kończącego sprawę (art. 777 § 1 KPC), nie dotyczą przesłanek wyrażonych w zdaniu umiejscowionym za średnikiem. Drugie zdanie w/w regulacji wskazuje, iż wolą ustawodawcy (a więc przechodzimy na grunt wykładni celowościowej oraz funkcjonalnej) było to, aby szerszą ochroną objąć tych dłużników, w przypadku których egzekucja prowadzona jest na podstawie orzeczeń sądowych, a zdarzenie będące podstawą powództwa opozycyjnego nastąpiło po zamknięciu rozprawy, to po pierwsze, co więcej, a tym samym po drugie, wolą ustawodawcy było również i to, aby objąć ochroną tych dłużników w przypadku których nastąpiło spełnienia świadczenia, a zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie. W tym miejscu warto wskazać, iż bezsprzecznie wolą ustawodawcy było to, aby w przypadku zarzutu spełnienia świadczenia ochrona dłużnika była jeszcze szersza (i również w tym miejscu przechodzimy na grunt wykładni celowościowej i funkcjonalnej). Na marginesie należy nadto wskazać, iż z natury swej rzecz przesłanka zarzutu spełnienia świadczenia, który nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie z przyczyn formalnych, wynikających z zakazów przewidzianych ustawą (a z tego rodzaju sytuacją mamy do czynienia zarówno w sprawie niniejszej jak i w sprawie rozpatrywanej przez Sąd Najwyższy pod sygn. akt III CZP 16/12) może być spełniona tylko wtedy, gdy zarzut ten był podniesiony przed zamknięciem rozprawy, a tym bardziej został podniesiony przed powstaniem tytułu egzekucyjnego. Inaczej rzecz ujmując, zarzut spełnienia świadczenia, pod warunkiem, że zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie z przyczyn natury formalnej, wynikających dodatkowo z zakazów ustawowych, jest przesłanką samodzielną i tak należy zdaniem powoda odczytywać wolę ustawodawcy. Nie przeczy zresztą temu twierdzeniu sam Sąd Najwyższy w uchwale III CZP 16/12 wskazując, iż „trzeba przy tym zastrzec, pozostając przy argumentach celowościowych, że zarzut spełnienia świadczenia, o którym mowa w art. 840 § 1 pkt 2 KPC należy rozumieć szeroko jako każdy zarzut wskazujący na wygaśnięcie obowiązku stwierdzanego w tytule wykonawczym, jeżeli z powodu ustawowych ograniczeń kognitywnych nie mógł być rozpoznany i uwzględniony w orzeczeniu stanowiącym tytuł egzekucyjny, mimo iż dotyczy zdarzeń sprzed zamknięcia rozprawy. Wykładnię tę dodatkowo uzasadnia pogląd, że umorzenie długu przez potrącenie traktowane jest w doktrynie jako jego spełnienie; potrącenie jako sposób wygaszenia stosunku zobowiązaniowego uznaje się za równoważny ze spełnieniem świadczenia (zapłata)”.

Do zarzutów od nakazu zapłaty złożonych w sprawie VIII (...), zgłaszając zarzut potrącenia, powód załączył dokumenty nie spełniające wymogów z art. 493 § 3 KPC. W tej sytuacji, mając na względzie treść uzasadnienia uchwały Sądu Najwyższego o której mowa wielokrotnie powyżej (III CZP 16/12) w myśl którego „(...)kierując

uwagę w stronę wykładni celowościowej oraz funkcjonalnej, należy dostrzec, że w wyniku licznych zmian ustawowych dostosowujących postępowanie cywilne do wymagań współczesności w kodeksie pojawiły się przepisy uniemożliwiające porwanemu wykazanie w toku sprawy faktu wygaśnięcia zobowiązania będącego przedmiotem roszczenia powoda. De lege lata chodzi o dyktowany postulatem wzmożenia szybkości i skuteczności postępowania w niektórych rodzajach spraw zakaz korzystania z zarzutu potrącenia w okolicznościach przewidzianych w art. 493 § 3 lub art. 505⁴ § 2 KPC, dokonanego przed zamknięciem rozprawy, albo o sytuację wspólnika spółki jawnej, przeciwko któremu nadano klauzulę wykonalności na podstawie art. 778' KPC, jeżeli swoje zarzuty osobiste przeciwko wierzycielowi spółki (art. 35 KSH) opiera na zdarzeniach sprzed Zamknięcia rozprawy". W ocenie powoda, zaistniała w niniejszej sprawie sytuacja spełnia „wymogi" stawiane przez Sąd Najwyższy, jeżeli chodzi o dopuszczalność powództwa opozycyjnego sformułowanego w oparciu o przepis art. 840 § 1 pkt. 2 KPC.

Zdaniem powoda, zarzut potrącenia zgłoszony przez niego (w sprawie VIII (...)) w zarzutach, jak i podniesiony w tychże zarzutach (wszak nastąpił, skoro wierzytelność została zgłoszona do masy upadłości wraz z oświadczeniem o potrąceniu co zostało w zarzutach wskazane) nie mógł być rozpoznany w sprawie pierwotnej, a to z uwagi na istniejący ustawowy zakaz wynikający z art. 493 § 3 KPC (por. w szczególności Kodeks Postępowania Cywilnego Komentarz, red. dr hab. prof. nadz. UW E. K., rok wydania 2014, C.H. B., wydanie 10), który nie pozwala na rozpoznanie zarzutu potrącenia w toku postępowania nakazowego, jeżeli dokumenty potwierdzające istnienie wierzytelności pozwanego względem powoda nie spełniają wymogów z art. 485 KPC (w sprawie niniejszej załączone do zarzutów w sprawie VIII (...) faktury ani nie były dokumentami urzędowymi, ani prywatnymi spełniającymi wymogi przewidziane przez w/w regulację).

Sąd Okręgowy nie zdecydował się na przeprowadzenie postępowania dowodowego wskazującą na fakt, iż jego zdaniem stan faktyczny przedstawiony przez powoda nie spełnia przesłanek przewidzianych w przepisie art. 840 § 1 pkt. 2 KPC. Argumentacja przedstawiona powyżej wskazuje, iż w tym zakresie zdaniem powoda Sąd Okręgowy pozostaje w błędzie, tym samym postępowanie dowodowe winno zostać przeprowadzone kompleksowo, tj. w pełnym zakresie.

Zdaniem powoda, uzasadnienie sporządzone przez sąd orzekający nie spełnia warunków przewidzianych a art. 328 § 2 KPC, albowiem przedstawia w sposób niepełny stan faktyczny niniejszej sprawy, w szczególności całkowicie pomija kwestię najistotniejszą tj. spełnienia świadczenia (potrącenia). Z tego względu sąd orzekający nie ustosunkował się również do twierdzeń świadków oraz powoda (wyartykułowanych tak w pismach procesowych jak i w toku przesłuchania), oraz do dowodów w postaci dokumentów, a ponadto dowody zebrane w niniejszej sprawie zostały ocenione przez sąd meriti w sposób pobieżny i niewszechstronny, co z kolei stanowi naruszenie przepisu art. 233 § 2 KPC.

Sąd Okręgowy oddalił wnioski dowodowe powoda o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z dziedziny rachunkowości, o zobowiązanie M. J. do złożenia dokumentów księgowych spółki (...) sp. z o.o., o zwrócenie się do Prokuratury Apelacyjnej w K. o wskazanie miejsca przechowywania dokumentów spółki (...) sp. z o.o. i przeprowadzenie z nich dowodów szczegółowo wskazanych przez powoda w piśmie procesowym z dnia 2 października 2013 roku, co również jest konsekwencją błędnej, zdaniem powoda koncepcji przyjętej przez ten sąd, o której mowa powyżej. Powyższe zdaniem powoda stanowi naruszenie szeregu przepisów KPC, tj. 217 KPC w zw. z art. 227 KPC w zw. 278 § 1 KPC w zw. z art. 248 § 1 w zw. z art. 249 § 1. Wedle opinii powoda, przeprowadzenie w/w dowodów pozwoliłoby w sposób nie budzący wątpliwości wykazać, iż jego zobowiązanie wygasło wskutek dokonanego potrącenia. Co więcej, Sąd Okręgowy nie ustosunkował się do wniosku dowodowego wyartykułowanego przez powoda w piśmie procesowym z dnia 25 stycznia 2013 roku, a dotyczącym zobowiązania pozwanego do udostępnienia dokumentów księgowych (...) sp. z o.o. znajdujących się w archiwum, tj. wpłat oraz wypłat dot. spółki (...) oraz powoda obrazujących stan wzajemnych rozliczeń w latach 2006, 2007 oraz do końca września 2008 roku, a nadto dokumentów w postaci zawieranych w latach 2006, 2007 oraz 2008 umów między stronami, oraz wniosku dowodowego powoda o dopuszczenie dowodu z w/w dokumentów. Zdaniem powoda również i ten dowód pozwoliłby w sposób nie budzący wątpliwości wykazać, iż jego zobowiązanie wygasło wskutek dokonanego potrącenia. W tym miejscu wskazać należy, iż w myśl przepisu art. 162 KPC powód zgłosił w toku postępowania stosowne zastrzeżenia

do protokołu (za wyjątkiem wniosku wskazanego jako ostatni, a to z uwagi na nieustosunkowanie się sądu do treści tegoż wniosku, co automatycznie zwolniło powoda od obowiązku zgłaszania zastrzeżenia).

W odpowiedzi na apelację pozwany domagał się jej oddalenia oraz zasądzenie od powoda na swoją rzecz kosztów postępowania odwoławczego, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja powoda nie jest zasadna i jako taka podlega oddaleniu. Zasadnie Sąd Okręgowy przyjął, że nie zostały spełnione przesłanki z art. 840 § 1 pkt. 2 k.p.c.

Rozważając zagadnienie możliwości wytoczenia powództwa opozycyjnego w oparciu o zdarzenia, które miały miejsce przed powstaniem kwestionowanego tytułu wykonawczego, Sąd Apelacyjny dokonał analizy szeregu orzeczeń wydanych zarówno przez Sądy Apelacyjne, jak i przez Sąd Najwyższy.

Godzi się przywołać chociażby pogląd wyrażony przez Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 23 sierpnia 2013 r. I ACa (...) (LEX nr 1362771), a podzielany w pełni przez Sąd Apelacyjny w obecnym składzie, że ze względu na to, że art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. odnosi się tylko do zdarzeń powstałych po powstaniu tytułu egzekucyjnego, zarzut wykonania zobowiązania może dotyczyć tylko okresu po powstaniu tego tytułu, a gdy tytuł egzekucyjny stanowi orzeczenie sądowe - okresu po zamknięciu rozprawy.

W uzasadnieniu powyższego orzeczeniu Sąd Apelacyjny w (...) argumentował, że „... w orzecznictwie oraz piśmiennictwie z zakresu prawa procesowego cywilnego ugruntowane jest stanowisko, że z chwilą uprawomocnienia się wyroku dochodzi do prekluzji materiału faktycznego sprawy, w której został on wydany. Oznacza to, że jeżeli określone okoliczności i oparte na nich zarzuty lub wypływające z nich wnioski istniały i dały się sformułować w chwili zamknięcia rozprawy, lecz strona skutecznie ich nie podniosła lub nie przytoczyła, w związku z czym nie zostały spożytkowane przez sąd przy wydawaniu wyroku, podlegają prekluzji, czyli - jak to określono w orzecznictwie - "wykluczającemu działaniu prawomocności" (por. uchwały sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23 października 1954 r., I CO 41/54, OSN 1956, Nr 1, poz. 3, z dnia 21 lipca 2010 r., III CZP 47/10, OSNC 2010, Nr 2, poz. 165 i z dnia 2 lutego 2011 r., III CZP 128/10, OSNC 2011, Nr 10, poz. 108). Jednocześnie podniesiono, że prekluzyjny skutek prawomocności oraz powagi rzeczy osądzonej jest niezależny od tego, czy strona ponosi winę w zaniechaniu przytoczenia określonych okoliczności lub podniesienia właściwych zarzutów. Doceniając moc i znaczenie prekluzji, ustawodawca tylko wyjątkowo dopuszcza powoływanie się po uprawomocnieniu wyroku na okoliczności sprawy występujące przed jego wydaniem. Takim wyjątkiem jest skarga o wznowienie postępowania ob noviter reperta, przysługująca w razie wykrycia okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu (art. 403 § 2 k.p.c.). Powództwo przeciwegzekucyjne - co trzeba podkreślić - nigdy nie należało do wyjątków przełamujących zasadę prekluzji łączonej z prawomocnością materialną.”

Powództwo opozycyjne przewidziane w art. 840 k.p.c. nie prowadzi do ponownego merytorycznego rozpoznania sprawy zakończonej prawomocnym orzeczeniem, w związku z tym na podstawie tego przepisu nie jest dopuszczalna merytoryczna zmiana uprzednio wydanego orzeczenia. (vide wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 25 czerwca 2013r. w sprawie VI ACa 1689/12, LEX nr 1362956).

Jedynym odstępstwem od tej zasady, jak wskazał w uchwale z dnia 23 maja 2012 r. podjętej w sprawie III CZP 16/12 Sąd Najwyższy (OSNC 2012/11/129, LEX 1227607), jest oparcie powództwa przeciwegzekucyjnego na zarzucie spełnienia świadczenia (art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.), gdy zarzut ten - ze względu na ustanowiony ustawą zakaz - nie mógł być rozpoznany w sprawie, w której wydano tytuł egzekucyjny. Jak wyjaśniał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu powyższej uchwały, „...zaznaczyły się zasadniczo trzy kierunki wykładni; pierwszy, zezwalający na podnoszenie w powództwie opozycyjnym zarzutu spełnienia świadczenia, a nawet szerzej - wygaśnięcia zobowiązania, bez żadnych ograniczeń, drugi, dopuszczający podnoszenie tego zarzutu pod warunkiem, że został on przeoczony lub pominięty przez sąd na podstawie przepisów szczególnych ustanawiających prekluzję procesową, oraz trzeci, wyłączający w ogóle możliwość

oparcia powództwa opozycyjnego na zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli doszło do niego przed zamknięciem rozprawy (por. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 21 lipca 2010 r., III CZP 47/10, OSNC 2010, nr 12, poz. 165 i z dnia 2 lutego 2011 r., III CZP 128/10, OSNC 2011, nr 10, poz. 108 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 3 lipca 2008 r., IV CSK 170/08, "Prawo Bankowe" 2008, nr 9, s. 23 i z dnia 19 stycznia 2011 r., V CSK 199/10, niepubl.). Oceniając zatem dokonaną w 2004 r. zmianę art. 840 § 1 k.p.c. należy pamiętać, że ustawodawca - choć użył sformułowań budzących poważne wątpliwości interpretacyjne - nie dał jakiegokolwiek znaku uzasadniającego wniosek, iż gruntownie przekształca uformowany przed wielu laty i niekwestionowany model powództwa opozycyjnego, nadając mu np. charakter środka zaskarżenia sui generis, oraz że czyni wyłom w zasadzie prekluzji materiału faktycznego związanej z prawomocnością wyroku. Teza taka nie wynika ani z dokumentów ilustrujących przebieg prac legislacyjnych (Sejm IV kadencji, druk nr 965), ani z kontekstu normatywnego; przeciwnie, brak modyfikacji art. 316 § 1, art. 365, 366 i 403 § 2 k.p.c. dowodzi, że konstrukcja i funkcja powództwa opozycyjnego nie ulega zmianie. Uznanie, że analizowany przepis umożliwia korektę wyników przeprowadzonego postępowania rozpoznawczego zmaterializowanych w prawomocnym wyroku z powołaniem się na niezgłoszony lub pominięty w tym postępowaniu (prawidłowo lub błędnie) zarzut spełnienia świadczenia nie tylko naruszałoby zasadę koncentracji materiału procesowego oraz burzyłoby konstrukcję powództwa opozycyjnego, ale przede wszystkim godziłoby w fundamentalne, aksjomatyczne wartości procesowe w postaci prawomocności materialnej orzeczeń co do istoty sprawy oraz ich powagi rzeczy osądzonej. Tym samym doszłoby do rozregulowania systemu prawa procesu cywilnego oraz zakłócenia spójności i koherentności kodeksu. Uznanie takiej wykładni za miarodajną byłoby także bezzasadnym i nieracjonalnym premiowaniem strony niedbałej, która nie strzeże swoich interesów i nie korzysta z praw przysługujących jej w czasie postępowania rozpoznawczego (por. np. art. 217 § 1 k.p.c.), nie wyłączając prawa do wnoszenia środków odwoławczych lub innych środków zaskarżenia..... przepisy uniemożliwiające pozwanemu wykazanie w toku sprawy faktu wygaśnięcia zobowiązania będącego przedmiotem roszczenia powoda. De lege lata chodzi o dyktowany postulatem wzmoczenia szybkości i skuteczności postępowania w niektórych rodzajach spraw zakaz korzystania z zarzutu potrącenia w okolicznościach przewidzianych w art. 493 § 3 lub art. 505⁴ § 2 k.p.c., dokonanego przed zamknięciem rozprawy. ”

W okolicznościach niniejszej sprawy, powód powołał się na zakaz zaskarżenia zapadłego w sprawie VIII (...) nakazu zapłaty, wynikający z art. 493 § 3 k.p.c.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, swoim działaniem, polegającym na zaniechaniu uzupełnienia braków fiskalnych zarzutów od nakazu zapłaty wydanego w sprawie VIII (...) powód uniemożliwił poczynienie ustaleń, czy zarzut potrącenia zostały przez Sąd Okręgowy w tej sprawie uwzględniony. Nie bez znaczenia jest także okoliczność, że powód także w postępowaniu upadłościowym (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ż. skutecznie nie zgłosił sprzeciwu wobec uzupełniającej listy wierzytelności. Przyczyną zatem nie uwzględnienia w toku w/w postępowań zarzutu potrącenia zgłaszanego przez powoda nie były ograniczenia wynikające z art. 493 k.p.c., lecz zaniedbania w prowadzeniu tych postępowań. W tym właśnie sensie, Sąd Apelacyjny nie dopatrył się spełnienia w okolicznościach niniejszej sprawy przesłanek z art. 840 § 1 pkt. 2 k.p.c., dzieląc pogląd wyrażony w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Oceny tej nie zmieniają argumenty podniesione w apelacji, a odnoszące się do zakazu wskazanego w przepisie art. 493 § 3 k.p.c.

Reasumując dotychczasowe rozważania, Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że zarzut apelacji, naruszenia przez Sąd Okręgowy przepisu art. 840 § 1 pkt. 2 k.p.c. jest chybiony. Akcentowana przez powoda językowa wykładnia omawianego przepisu nie może stanowić podstawy dla uwzględnienia żądania pozwu. Prowadziłaby bowiem do zachwiania fundamentalnych, aksjomatycznych wartości procesowych w postaci prawomocności materialnej orzeczeń co do istoty sprawy oraz ich powagi rzeczy osądzonej. Konieczne jest zatem zastosowanie wykładni systemowej, która pozwala na umiejscowienie przepisu art. 840 § 1 pkt. 2 k.p.c. pośród innych regulacji tak, by nie pozostawał w sprzeczności z systemem prawa cywilnego. Powództwo opozycyjne, jak to już powyżej wyjaśniono nie ma charakteru środka zaskarżenia sui generis, oraz nie czyni wyłomu w zasadzie prekluzji materiału faktycznego związanej z prawomocnością wyroku.

Nie są także trafne zarzuty naruszenia przez Sąd Okręgowy prawa procesowego. Mianowicie, Sąd Apelacyjny nie podziela argumentu skarżącego, zgodnie z którym Sąd I instancji w sposób niepełny przedstawił stan faktyczny sprawy, pomijając kwestię spełnienia świadczenia przez potrącenie. Zgodnie z treścią art. 328 § 2 k.p.c., uzasadnienie wyroku powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie: ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Istotnie Sąd Okręgowy w ustaleniach faktycznych nie przytoczył szczegółów dotyczących akcentowanego przez powoda potrącenia. Nie wynikało to jednak z zaniedbania, czy też naruszenia omawianego przepisu, lecz było konsekwencją aprobaty poglądu, zgodnie z którym, w okolicznościach niniejszej sprawy, fakty dotyczące potrącenia wiarygodności powoda z wiarygodnością pozwanego, objęte są prekluzją, o czym szeroko była mowa powyżej. Zgodnie bowiem z przepisem art. 227 k.p.c., przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie. W sytuacji zatem, gdy Sąd Okręgowy uznał oparcie powództwa opozycyjnego na okolicznościach stanowiących naruszenie zasady prawomocności materialnej orzeczeń co do istoty sprawy oraz ich powagi rzeczy osądzonej, niecelowe byłoby prowadzenie postępowania dowodowego mającego ustalić fakty, które mieszczą się w ramach okoliczności objętych prekluzją. Wbrew zarzutom apelacji, uzasadnienie zaskarżonego wyroku zawiera przytoczenie wszystkich faktów, które w niniejszej sprawie były istotne.

Podobnie chybiony jest zarzut naruszenia przez Sąd Okręgowy przepisu art. 233 § 2 k.p.c. Jak się zdaje, z uzasadnienia tego zarzutu, powód w istocie odniósł się do § 1 tego przepisu, kwestionując wszechstronność oceny materiału dowodowego dokonaną przez Sąd I instancji.

Wbrew zarzutom apelacji, stanowisko powyższe nie jest trafne. Sąd Okręgowy dysponując zaprezentowanym przez strony, w tym także przez powoda materiałem dowodowym, wyprowadził wnioski logiczne, nie przekraczając granic swobodnej oceny dowodów.

Jak słusznie argumentował Sąd Apelacyjny we Wrocławiu z wyroku z dnia 1 marca 2012 r. w sprawie I ACa (...), „aby można mówić o naruszeniu art. 233 § 1 k.p.c. należy wykazać, że Sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie strony o innej niż przyjęta przez Sąd wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i o ich odmiennej ocenie niż ocena dokonana przez Sąd.”(LEX nr 1130913)

Sąd ma obowiązek wyprowadzenia z zebranego w sprawie materiału dowodowego wniosków logicznie prawidłowych. Reguła ta, współokreślająca granice swobodnej oceny dowodów nie będzie zachowana, jeżeli wnioski wyprowadzone przez sąd przy ocenie dowodów nie układają się w logiczną całość zgodną z doświadczeniem życiowym, lecz pozostają ze sobą w sprzeczności, a także gdy nie istnieje logiczne powiązanie wniosków z zebrany w sprawie materiałem dowodowym.(wyrok Sądy Najwyższego w dnia 9 grudnia 2009 r. w sprawie IV CSK 290/09, LEX nr 560607).

Zatem Sąd II instancji może zakwestionować dokonaną ocenę materiału dowodowego sprawy jedynie wtedy, gdy jest ona nielogiczna i sprzeczna z pozostałym w sprawie materiałem dowodowym.

Uzasadniając omawiany zarzut, powód koncentruje się wokół podnoszonych przez siebie szczegółów dotyczących rozliczeń finansowych pomiędzy stronami, z uwzględnieniem potrącenia, jak twierdzi przysługującej mu wiarygodności wobec pozwanego. Fakty te, jak już wskazano powyżej nie były przedmiotem ustaleń Sądu Okręgowego jako objęte prekluzją. Nie sposób zatem w ich pominięciu dopatrywać się naruszenia przez Sąd meriti przepisu art. 233 k.p.c.

W kolejnych zarzutach naruszenia przez Sąd I instancji prawa procesowego (art. 217, 227, 278, 248 § 1 oraz 249 § 1 k.p.c.), skarżący prezentuje stanowisko, że niezasadne były decyzje tego Sądu w zakresie wniosków dowodowych zgłaszanych przez powoda. Zdaniem skarżącego, właściwym i celowym byłoby przeprowadzenie dowodów z dokumentów oraz dowodu z opinii biegłego (szczegółowo wymienionych w treści apelacji) na okoliczności nieprawidłowości w operacjach rachunkowych pozwanego, a także na okoliczność skuteczności akcentowanego potrącenia. Wbrew stanowisku skarżącego, w świetle omawianych powyżej zasad prawomocności materialnej

orzeczeń co do istoty sprawy oraz ich powagi rzeczy osądzonej, stan rozliczeń pomiędzy stronami nie był w niniejszej sprawie okolicznością istotną w rozumieniu przepisu art. 227 k.p.c. Z punktu widzenia zasady ekonomii procesowej zupełnie niecelowym byłoby prowadzenie długotrwałego i zapewne kosztownego postępowania dowodowego w celu ustalenia okoliczności, których nie można uwzględnić, jako objętych prekluzją. Sąd Okręgowy zatem w zgodzie z omawianymi zasadami procesowymi, oddalił wnioski dowodowe powoda, nie naruszając w ten sposób przepisów art. 217, 227, 278, 248 § 1 oraz 249 § 1 k.p.c. Na marginesie należy stwierdzić, że bez znaczenia dla oceny podniesionych w apelacji zarzutów jest brak odniesienia się Sądu Okręgowego do wniosków powoda zawartych w jego piśmie z dnia 25 stycznia 2013 r. (k. 310 – 313). W jego treści powód domagał się przeprowadzenia dowodów tam wskazanych (w tym z opinii biegłego oraz z zeznań świadków) na okoliczności ustalenia stanu wzajemnych rozliczeń stron na koniec roku 2006, 2007 oraz września 2008 r. Jak już wielokrotnie powyżej wyjaśniono, okoliczności te, jako mające miejsce przed wydaniem kwestionowanego tytułu wykonawczego, objęte są prekluzją, a ich dowodzenie i ewentualne uwzględnienie godziłoby w zasadę prawomocności materialnej orzeczenia co do istoty sprawy.

Mając powyższe na uwadze, uznając zarzuty apelacji za chybione, na podstawie art. 385 k.p.c. orzeczono jak w pkt. I wyroku.

Orzekając o kosztach postępowania, Sąd Apelacyjny miał na uwadze przepis art. 98 oraz art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., jak również fakt udzielenia powodowi zwolnienia od kosztów sądowych także w postępowaniu apelacyjnym (k. 462). Wobec faktu, że strony były w sprawie reprezentowane przez profesjonalnych pełnomocników, pozwany zaś jako strona wygrywająca sprawę domagała się zasądzenia na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego, Sąd Apelacyjny miał na uwadze § 6 pkt. 7) w zw. z § 12 ust. 1 pkt. 2) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu. Sąd Apelacyjny z urzędu rozważył jednak przesłanki przewidziane przez ustawodawcę w art. 102 k.p.c., zgodnie z którym, w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami.

W kwestii rozumienia pojęcia szczególnie uzasadnionych wypadków wielokrotnie wypowiedział się Sąd Najwyższy wskazując, że sam stan majątkowy czy sytuacja finansowa strony nie stanowi okoliczności wyłącznie decydującej o zwolnieniu od kosztów procesu w pełnym zakresie. O ile bowiem taki stan może uzasadniać zwolnienie strony - całkowicie lub częściowo - od kosztów sądowych, co wiąże się z zagwarantowaniem jej prawa do sądu, to w przypadku kontynuowania przegranej w pierwszej instancji procesu strona powinna liczyć się z obowiązkiem pokrycia kosztów obrony strony przeciwnej. Oddalenia wniosku o ich zasądzenie od strony korzystającej ze zwolnienia od kosztów sądowych nie uzasadnia przy tym czasowy brak możliwości ich wyegzekwowania od tej strony (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 sierpnia 2011 r. II CZ 51/11 LEX nr 949023). Sposób skorzystania z art. 102 k.p.c. jest suwerennym uprawnieniem sądu orzekającego i od oceny tego sądu zależy przesądzenie, że taki szczególnie uzasadniony wypadek nastąpił w rozpoznawanej sprawie oraz usprawiedliwia odstępstwo od obowiązku ponoszenia kosztów procesu. Zakwalifikowanie przypadku jako " szczególnie uzasadnionego" wymaga rozważenia całokształtu okoliczności faktycznych sprawy.

Rozważając dobrodziejstwo z art. 102 k.p.c. Sąd Apelacyjny miał na uwadze informacje ujawnione przez powoda z oświadczeniu o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania (k. 451 – 454), w szczególności liczną rodzinę powoda, w tym, także fakt, że ma podopieczną, dla której jest rodziną zastępczą. Nie bez znaczenia jest także znaczna wartość przedmiotu zaskarżenia, wpływająca na wysokość wynagrodzenia radcy prawnego pozwanego. Wszystkie te okoliczności, przekonały Sąd Apelacyjny o konieczności zastosowania przepisu art. 102 k.p.c. Ponieważ jednak, po rozstrzygnięciu Sądu I instancji, przynajmniej w części powód mógł oszacować szanse powodzenia postępowania, Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że przynajmniej w części powód powinien ponieść koszty wynagrodzenia pełnomocnika pozwanego, uznając że kwota 2 000 zł. z tego tytułu spełnia przesłanki z omawianego przepisu. Dlatego też Sąd Apelacyjny orzekł jak w pkt. II wyroku.